

HENRIK ENEMARK

SIDAN 1

Fakta om neandertalare och människor

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Boken handlar om hur vi människor idag har utvecklats från apor till Homo sapiens. Du får reda på skillnaden mellan neandertalare och Homo sapiens. Du får även reda på varför man tror att neandertalarna dog ut och Homo sapiens överlevde och varför prästerna bråkade med Charles Darwin.

LGR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. (SV åk 4–6)
- Sammanfattning av texter. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord. (SV åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

LGRSÄR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter och hur deras innehåll kan organiseras. (SV åk 4–6)
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller. (SV åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Tala och samtala i olika sammanhang.
- Läsa, förstå och reflektera över olika texter.
- Skriva texter för olika syften och mottagare.

BYGGA UPP ORDFÖRRÅDET MED HJÄLP AV BINGO

Ordbingo passar för arbete med alla sorters texter. Låt eleverna arbeta tillsammans med en kamrat. De ska lista 12 ord från texten och skriva ner dem.

Våra tolv bingoord:

Sedan skriver eleverna en förklaring till varje ord på en papperslapp. De viker ihop förklaringarna och lägger dem i en hög. Varje spelare väljer sedan ut nio av bingoorden och skriver in dem på sina bingoplattor.

Nu är det dags att spela. Eleverna turas om att dra en lapp ur högen och läsa förklaringen. Har eleven ordet som passar till förklaringen på sin bingoplatta får hen lägga en markör på ordet. Fortsätt tills någon fått bingo. Bingo kan vara en rad, två rader eller hela plattan.

STÄLL FRÅGOR OM TEXTEN

När eleverna har läst *Fakta om neandertalare och människor* ska de träna på att göra om de olika rubrikerna till frågor. När frågan är ställd är det den man ska försöka besvara när man läser stycket under rubriken. Detta arbetssätt gör att eleverna lättare vet vad de ska fokusera på under läsningen. Rubrikerna i boken är:

Innehåll

- 4 Liv på jorden
- 6 Släktträd
- 9 Homo-slakten
- 10 Neandertalare
- 13 Homo sapiens
- 14 Charles Darwin
- 16 Neanderdalen
- 19 Skelettben
- 20 Samlare och jägare
- 23 Överlevnad
- 24 Neandertalarna dör ut
- 26 Instinkter och språk
- 28 DNA
- 30 Läs mer
- 31 Register

FACIT

LÄSFÖRSTÅELSE

Frågor på raden

(Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Vad betyder begreppet Homo sapiens?
Homo sapiens är latin och betyder den kloka människan.
2. Vem är Lucy?
Lucy är av arten förmänniska. Hon levde för 3 miljoner år sedan i Afrika.
3. För hur länge sedan uppstod Homo sapiens?
Homo sapiens uppstod för 200 000 år sedan.
4. Hur såg klimatet i norra Europa ut för 400 000 år sedan?
Norra Europa för 400 000 år sedan var kallt och täckt av is.
5. Var utvecklades Homo sapiens?
Homo sapiens utvecklades i Afrika.
6. Varför blev det bråk mellan Darwin och präster?
Det blev bråk för att Darwin ansåg att Homo sapiens (människan) kommer från aporna medan prästerna ansåg att människan är skapad av Gud.
7. Hur vet man att det har bott neandertalare i Europa?
Man vet att det har bott neandertalare i Europa för att man hittat skelett från neandertalare på olika platser i Europa.
8. Vilket vapen var det mest effektiva som tidigare människor kom på?
Det mest effektiva vapen de kom på var flintstenen som de slog av kanterna på så att den blev vass.
9. Varför tror man att människan är den enda Homo-släkten som har överlevt?
Man tror att människan är den enda Homo-släkten som har överlevt för att vi hade ett språk och kunde samarbeta.
10. Nämn en orsak som man tror kan ha gjort att neandertalare inte finns idag.
Svaret kan vara att det blev en kamp mellan neandertalare och människor, att de dog av ett stort vulkanutbrott eller av en ny sjukdom, eller så försvann de gradvis när de parade sig med Homo sapiens.
11. Vad betyder ordet instinkt?
En instinkt är något vi gör utan att tänka på det, ofta för att överleva.
12. Varför kunde neandertalarna inte prata?
De kunde inte prata för att deras tunga var för kort.

13. Varför kan man säga att alla som är från Europa har en gnutta neandertalare i sig?
Man kan säga att alla som kommer från Europa har en gnutta neandertalare i sig för att man vet att neandertalare och människor fick barn med varandra.

Frågor mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

14. Vilken generation bakåt i din släkt är din mormor eller farmor?
Din mormor eller farmor är tredje generationen bakåt i er släkt.
15. Bilden nedan visar var neandertalarna levde. Nämn 3 länder där de levde.

Eget svar.

16. När blev andra människor mer övertygade om att Darwins teorier stämde?
Andra människor blev mer övertygade om att Darwins teorier stämde när man hittade ett skelett från en annan människoart, nämligen neandertalarna.
17. Nämn 2 skillnader mellan Homo sapiens och neandertalare.
Eget svar, men exempel på skillnader är att neandertalarna var kortare och hade nästan ingen haka.

Frågor bortom raderna

(Fundera och ge ett eget svar.)

18. Läs sidan 19 och skriv vilken fakta du blev mest förvånad över att läsa om.
Eget svar.
19. Var tror du att människosläkten kommer ifrån?
Eget svar.
20. Om du kunde resa tillbaka i tiden 200 000 år och träffa de första Homo sapiens, vad skulle du då säga till dem?
Eget svar.
21. Skriv 3 nya saker som du lärt dig om neandertalare och människor. Skriv hela meningar.
Eget svar.

PARA IHOP RÄTT FÖRKLARING MED RÄTT BEGREPP

Läs förklaringarna och para ihop dem med rätt begrepp.

jaga	Charles Darwin	flintstenar	Europa	Homo sapiens
aporna	neandertalarna	Lucy	Afrika	kortare

Neandertalarna var starka, men de var **kortare** än människor.

Charles Darwin insåg att människan kommer från apor.

Homo sapiens utvecklades i **Afrika**.

Neandertalarna levde i Asien och **Europa**.

Lucy är en förmänniska.

Homo sapiens betyder den kloka människan.

Vi kommer ifrån **aporna**.

För cirka 30 000 år sedan dog **neandertalarna** ut.

Alla tidigare människor skaffade mat genom att samla och **jaga**.

Av **flintstenar** kan man göra vassa verktyg.